... плаћена у готову
Број чек. р-на 85.048

МОРАВСКИ АРХЕОЛОШКИ ГЛАСНИК

Излази сваког месеца

1936 ФЕБРУАР БРОЈ 2

Власник и одговорни уредник
АДАМ ОРШИЋ СЛАВЕТИЋ

Уредништво:
НИШ, ЈЕРОНИМОВА 22

ol...
цре...

Штампарија „Графика“ Миће Стефановића, Лешјанинова број 19 — Ниш
Телефон број 247

Велики налаз римског новца на Винику код Ниша

На јужној падини Виника у непосредној близини железничке пруге и Kамeничког пута нашао је Мишић И. Тодор, земљорадник из Каменице, приликом риљања винограда у земљаном ћупу велику количину римског новца. Заузимањем чланова управе Нишког музеја највећи део тог новца спасен је за науку. Колико се је досад могло утврдити има, поред неколико комада легионарског новца, сребрног новца овик владара: Вителија, Веспазијана, Трајана, Антонина Пиа, Марка Аурелија и Комода као и обе Фаустине. Највећа количина нађеног новца је површно посребрен бакарни и гвоздени новац из краја другог и првих деценија трећег века после Христа. То је новац ових владара: Септимија Севера, Каракале и његовог брата Гете, Макрина, Албина, Хелиогабала и Александра Севера као и Јулије Аугусте, Јулије Домне, Јулије Мезе, Јулије Семиас, Јулије Пауле и Плаутиле.

Новац је великим делом одлично очуван; изгледа да уопште није био у саобраћају, већ је закопан како је изишао из ковнице.

Чим буде довршен огроман посао чишћења и класифицирања овог, досад у околини Ниша највећег налаза — има око двадесет килограма — објавиће се опширан и детаљан извештај.

Управа нишког музеја.

Увиђајем на лицу места констатовао сам да је благо било закопано под земљаним патосом једне овеће, дрвене, црепом покривене зграде, која није имала зидане фундаменте, и до које је водио пут, посут ситним шљунком. Само на неким местима биле су наслагане цигле без малтера формата 26 x 16 x 5 и 13 x 16 x 5 см., вероватно за подлогу дирека. Кровни цреп је величине 55 x 37 x 3 см. Левкасте ћерамиде су дуге 42 до 48 см., на ширем крају 18 а на ужем 13 см.

широке. Црепа има много. Цела земља унаоколо је пуна гара и пепела. Видео сам и део једног коритастог каменог жрвња. То су остаци неке шупе или винограларске зграде која је изгорела.

Цигла којом је ћуп био покривен показује примитивне урезане цртеже: коња и врло натуралистички схваћеног пса како трчи.

Адам Оршић Славетић

Записник саслушања налазача:

Рађено 20 јануара 1936 године
у Начелству среза нишког

На основу наређења Краљевске банске управе IV бр. 1320, од 16 јануара 1936 године, добављен данас Мишић И. Тодор, из с. Каменице, па упитан о потребном изјави:

1) Датум налаза новца је петак (3) трећег јануара 1936 године.

2) Место налаза јесте у срезу Нишком, атар општине Каменичке.

3) Место носи назив „Виник", потес се зове „Турски Виник". Култура места: до сада је била њива, а сада се риља за виноград. Сопственик сам земљишта ја Мишић И. Тодор, са станом у селу Каменици кућни број 12.

4) Место налаза новца налази се северно од манастира „Пантелеја" на два до три километра преко железничке пруге.

5) Новац је пронађен у средини њиве при риљању земље, на дубини од четрдесет до педесет сантиметара. Новац је био смештен у један земљани ћуп од прилике висок око четрдесет сантиметра, са разним бакарним и по изгледу сребрним новцем непознатог ми доба и вредности, померењу у тежини заједно са земљом и кантом, у коју је новац после налаза смештен, двадесет осам килограма и триста грама. Ћуп је био далеко од зидина, закопан у чистој земљи, а покривен једном циглом. Ћуп је био сав иструлео и при вађењу се сав распао. У близини овог места нема гробља, а има изгледа да је на месту налаза некад била зграда, јер има трага од зидина и патоса.

6) Ја сам општини Каменичкој предао новац са земљом, као што је наведено у тежини 28.300 кгр., а општина га на реверс предала Управнику музеја у Нишу, г. Гојковићу Бори, адвокату из Ниша, и секретару истог музеја Ненадовићу Александру, секретару Краљев. банске управе у Нишу.

Од нађеног новца, пре предаје општинској управи главне количине, предао сам од прилике по једну пуну шајкачу радницима који су тог дана самном риљали виноград, који се зову један Аксентије, а други Славко чија презимена незнам, а знам да су из села Галибабинце, среза Сврљишког, мислим да се и општина назива Галибабинска, који су добивени новац, како чујем, продали али коме незнам.

Нисам знао да новац има неку вредност, па сам овој двојици радника дао означене тежине новца да децу и жене са њима ките.

Ником другом новац нисам дао.

7) Признајем да ми је распис Краљевске банске управе IV бр. 31110, од 10 новембра 1934 године прочитан у целости при овом саслушању.

Понова изјављујем да од нађеног новца ником другом, сем именованим радницима нисам дао, нити за себе задржао.

Додајем да радници Аксентије и Славко сада нису на раду у мом селу, нити ми је познато где су.

Исказ ми је прочитан и признајем га за свој.

Писмен,
Тодор И. Мишић, с. р.

Саслушао га и оверава

К. бр. 1608
21-I-1936 године
Н и ш

По наредби
Среског начелника
помоћ. секретар,
Кампелерић, с. р.

Grosser Fund römischer Silbermünzen bei Niš

Bei Feldarbeiten wurde unter den verbrannten Resten eines römischen Holzgebäudes in einem irdenen Topfe ein Depot von ungefähr 20 kg. Denare und Antoniniane gefunden. Die ältesten Stücke sind Legionsdenare und die jüngsten Antoniniane des Alexander Severus. Vertreten sind fast alle Herrscher der Zwischenzeit mit vielen Varianten. Die Münzen sind durchwegs ausgezeichnet erhalten und zum Teil stempelfrisch. Der Fund wurde vom Nišer Museum erworben. Die Ziegel, mit der der Topf zugedeckt war, trägt interessante Ritzzeichnungen.

Организација конзерваторског рада

Несумњива је чињеница, да се код нас у широким слојевима народа још не обраћа довољно пажње чувању и конзервирању археолошких и историјских споменика.

Узрок томе је слаба упућеност великог дела наших интелектуалаца и културних радeника у огромни научни, културни и национални значај чувања тих драгоцених докумената, бурне и сјајне прошлости Балканскога полуострва, које је у сва времена, почевши од давног преисторијског доба, чије догађаје једва разабиремо кроз маглу многих векова, па све до најновијег доба, имало важну а кад када и пресудну улогу у историји развића Европских народа.

Последица те неупућености широких кругова је, да пред нашим очима нестаје од године у годину све више тих споменика. Рушевине римских и средовековних градова, које би могле привући пажњу не само научника већ и наших и страних туриста, служе сељацима и разним предузимачима као мајдан за добијање јевтиног грађевинског материјала; фреске по нашим црквама и манастирима кваре се и пропадају, а многи и драгоцени археолошки налази који се

сваким даном чине, уништавију се и не долазе готово никада до сазнања стручњака.

Без сумње, то наноси нашој земљи не само моралну већ и материјалну штету. Познато је да страни туристи воле да обилазе земље, где има много видљивих остатака прошлости, богате музеје и романтичне развалине. Тај прилив страних туриста могао би донети и држави и приватницима знатно веће приходе, кад би се чувању наших старина и њиховом описивању у стручној штампи посветило више пажње.

Упоредо са развићем наше душевне и материјалне културе, почело се је задњих година и код нас од стране надлежних власти и просветних радника посветити све више пажње овом важном питању. Код Банских управа Дравске, Приморске и Моравске бановине уређени су конзерваторски одељци. У свим седиштима Банских управа—изузев Моравске бановиие—основани су државни музеји. Скоро све веће вароши имају своје градске или приватне музеје, а у многим местима основана су историјска или музејска друштва.

Све ове установе и друштва ставили су си у задатак рад на конзервирању наших археолошких и историјских споменика. Тај конзерваторски рад може свакако бити само онда од успеха, ако је ваљано организован, и ако на њему сарађују широки кругови просветних радника и изван седишта дотичних установа.

Основу за досадашњи конзерваторски рад дали су §§ 24 и 25 Грађевинског закона од 7 јуна 1931 године и § 121 Зак. о шумама од 21 децембра 1929 године, као и наредбе и уредбе разних земаљских, покрајинских и Банских управа, које потоње имају важност само за дотичну територију.

Сада је израђен пројекат „Закона о чувању старина“ који ће имати важност за целу државу и чије ступање на снагу сви стручни кругови жељно очекују. Тим законом предвиђено је звање државних и бановинских конзерватора.

Да би бановински конзерваторски уреди могли успешно да раде, требало би конзерваторску службу статутом уредити по узору на суседне нам земље и организирати разгранати систем помоћних органа на територији банских управа.

За спровођење такве конзерваторске службе, нарочито су позвана Просветна оделења Банских управа, којима стоји на расположење огроман и одлично организован кадар наставника средњих и основних школа. Ти наставници, који као просветни раденици, имају потребно знање и спрему за помоћну конзерваторску службу, како су у непосредном додиру са народом и у најзабаченијим крајевима, то и први сазнају о свим новим налазима па могу и најлакше водити надзор над споменицима свог делокруга.

Пројект статута Бановинског конзерваторског уреда

§ 1

Бановински конзерваторски уред има задатак, да се непосредно стара о истраживању и чувању историјских и уметничких споменика.

Његова делатност протеже се на све споменике старијих времена, у најширем смислу речи, чије је сачување у јавном интересу ради њихове историјске, културно и уметничко-историјске или естетске вредности.

У делокруг Бановинског конзерваторског уреда спада и чување природних лепота.

§ 2

У погледу преисторијских и античних споменика припада Бановинском конзерваторском уреду брига око сачувања само у толико, колико ти споменици нису смештени у државним музејима.

Бановински конзерваторски уред има да води надзор над налазима и ископавањима.

§ 3

Бановински конзерваторски уред је саставни део Просветног оделења Банске управе За поједине срезове или за више њих могу се наименовати покрајински конзерватори, који су подређени Бан. конзерваторском уреду.

§ 4

Бановински конзерваторски уред стоји под вођством једног шефа, коме су додељени помоћни чиновници (историчари уметности, технички и правнички чиновници) у својству бановинских чиновника.

Сем тога могу се наименовати за конзуленте Бановинског конзерваторског уреда архитекти, археолози, уметници и т. д. који се изашаљу ради извештаја или ради извођења особито важних радова.

§ 5

Бановински и покрајински конзерватори имају да се старају у одређеном им делокругу о свим пословима око чувања споменика по инструкцијама, које ће дати Министарство Просвете.

Покрајински конзерватор заступа Бановински конзерваторски уред у одређеном му делокругу и општи у додељеним му пословима непосредно са дотичним надлештвима, установама и приватним лицима.

Уметничком Отсеку Министар. Просвете резервише се:

1. Одлука у случајевима, где се ради о намењеном рушењу или трајном преиначењу важних споменика.

2. Случајеви у којима по постојећим законским прописима припада одлука једном од Министарстава, или кад Министарство Просвете за неке радове додели субвенцију.
3. Друге случајеве, чије решење си је Министарство Просвете изрично резервисало.

§ 6

Врховни надзор над радом Бановинског конзерваторског уреда и покрајинских конзерватора води Министарство Просвете.

§ 7

За стручне, то јест уметничко-историјске и техничке чиновнике Бановинског конзерваторског уреда могу се поставити само особе са становитом стручном спремом. Као стручна спрема сматраће се код уметничко-историјског особља докторат филозофије (главни предмет: Историја уметности или Археологија) на једном домаћем Универзитету, или нарочити пријашњи радови на пољу Историје уметности или Археологије, поткрепљени публикацијама и препоруком трију активних професора Универзитета на филозофским факултетима домаћих Универзитета. Код техничког особља сматраће се као стручна спрема дипломски испит из високоградње на једном домаћем факултету.

§ 8

У свима принципијелним питањима уметничко-историјске природе има се тражити мишљење Уметничког отсека Министарства Просвете.

§ 9

Бановински конзерваторски уред има да сабира и среди материјал за једну општу историјско-уметничку топографију Бановине; да води надзор над Бановинским музејом и музејима, који су од државе или бановине субвенционирани. Сем тога може да сарађује код општих стручних задатака, који се односе специјално на територију те бановине.

§ 10

По предлогу Бановинског конзерваторског уреда може Г. Бан наименовати за становити, територијално одређени делокруг, покрајинске конзерваторске поверенике, који се имају старати о чувању споменика и природних лепота и који су нарочито позвани, да известе Бановински козерваторски уред о свим новим налазима, о стању споменика и о осталим питањима, која су у вези са конзерваторским радом. Они су дужни помагати бановинске и покрајинске конзерваторе у њиховом раду.

Покрајински конзерваторски повереници наименују се на време од три године и могу по истеку тог рока бити поново наименовани.

§ 11

Особе, које су стекле заслуге на пољу чувања и испитивања споменика, одржавања природних лепота и испитивању фолклора, могу од Г. Бана бити наименовани за кореспсденте Бановинског конзерваторског уреда.

ИНСТРУКЦИЈЕ
за бановинске и покрајинске конзерваторе

1. Претпоставља се, да бановински и покрајински конзерватор тачно познаје споменике одређеног му делокруга.

2. У административне сврхе конзерватори имају да саставе инвентар свих споменика и налазишта према упутама Бановинског конзерваторског уреда.

3. Конзерватори имају да воде надзор над конзервирањем споменика, при чему несмеју ограничити своју ингеренцију само на рестаурирање споменика, које се врши од стране сопственика, већ се имају старати о томе, да се свуда сви потребни поправци редовно изврше, како би се спречила потреба каснијих већих рестаурирања.

4. Никако не лежи у намери конзерваторског рада, да се принципиелно успротиви свим практичним потребама које се односе на промену старих споменика. Шта више имају конзерватори дужност да се, уколико такове практичне потребе постоје, старају о томе, да се радови или преиначења изводе са што мање штете за споменик и његов значај. То се односи нарочито на црквене зграде.

5. Код покретних објеката у јавном посједу, конзерватор има да се стара о томе, да се они сачувају на месту своје првобитне намене. Ако би то било немогуће, треба радити на томе, да се они депонују у једном музеју, и то у ономе, у које споменик обзиром на свој квалитет и своје локалне и уметничке асоцијације спада.

6. Код ископавања и налаза конзерватори имају да интервенишу и да пазе, да се нађени објекти не разносе и оштете, и да се предузму све мере које су потребне, да се налази садрже у земљи и конзервирају.

7. У свим случајевима, који се према статутима решавају од стране Министарства Просвете или у којима си је оно задржало право одлуке, бановински конзерватор је дужан, да сместа овоме реферише и да се строго држи добивених упутстава.

8. Бановинском и покрајинским конзерваторима није допуштено, да приватим израде или спроводе пројекте о рестаурацији споменика. У особито важним случајевима могу од стране Министарства Просвете бити за то ауторизирани.

9. Покрајински конзерваторски повереници и конзерваторски кореспонденти Бановинског конзерваторског уреда су информативни и поверљиви органи, чије пријаве и сугестије Бановински конзерваторски уред има да испита. Овај им даје и све потребне информације. У хитним и мање важним случајевима могу заступати бановинског или покрајинског конзерватора.

10. О свом раду Бановински конзерваторски уред саставља сваке године извештај и доставља га Министарству Просвете.

11. Сем инвентара споменика и налазишта Бановински конзерваторски уред уредиће архив споменика, који се састоји из фотографских, архитетонских снимака или цртежа и других слика.

ИНСТРУКЦИЈЕ
за покрајинске конзерваторске поверенике и конзерваторске кореспонденте

1. Покрајински конзерваторски повереници и кореспонденти су поверљиви и извештајни органи Бановинског конзерваторског уреда.

2. Задатак им је, да сва настојања и акције тог уреда у одређеном им делокругу потпомажу.

3. Они имају своја опажања да саопште надлежном покрајинском или бановинском конзерватору коме имају да дају и све жељене информације.

4. Налази имају се сместа и хитно пријавити бановинском конзерватору. У случају потребе имају да траже хитну интервенцију најближе управне власти, ради осигурања евентуалних права Државе.

5. На позив Бановинског конзерваторског уреда имају да воде надзор над ископавањима и радовима око конзервирања споменика у одређеном им делокругу.

6. У врло важним и хитним случајевима могу своје извештаје доставити истовремено Бановинском конзерваторском уреду и Министарству Просвете.

7. Бановински конзерваторски уред може појединим покрајинским конзерваторским повереницима и кореспондентима доделити становите задатке и делокруг.

8. Покрајински конзерваторски повереници и коресподенти имају се старати, да се широки слојеви народа у додељеном им делокругу упознају са важношћу чувања споменика и пријављивања налаза.

9. За путовања, која предузму по писменом наређењу Бановинског конзерваторског уреда, имају право на законом одређене путне трошкове. Путни рачуни имају се доставити Бановинском конзерваторском уреду.

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА О ЧУВАЊУ СТАРИНА

(из стенографског записника Народне скупштине)

§ 1

На подручју Краљевине Југославије овим Законом су заштићени сви покретни и непокретни историјски, културно-историјски, етнографски, уметнички и природњачки споменици, односно објекти који имају нарочиту научну и естетску вредност.

У питању о научној или естетског вредности једног објекта одлучује мишљење Музејског савета.

§ 2

Државни органи за заштиту споменика су ови:

1) опште управне власти у сагласности са конзерваторима;

2) конзерватори;

3) директори односно кустоси државних и других музеја у оним областима где нема конзерватора.

§ 3

Непокретни археолошко-историјски споменици, било откривени или ће се тек открити, а припадају држави, приватним лицима, установама јавноправног карактера или задужбинама, не смеју се без одобрења опште управне власти уништавати, раскопавати или преиначивати. Опште управне власти издаће ово одобрење пошто државни конзерватор да мишљење да се ови споменици могу уништити, раскопати или преиначити.

У њиховој непосредној близини не смеју се подизати зграде нити штогод предузимати што би по својој природи угрожавало неповредивост споменика и његов значај, или би спречавало слободан прилаз. Ако би неко намеравао да у непосредној близини неког споменика подигне зграду, надлежна власт за грађење може то допустити тек пошто о томе да мишљење државни конзерватор.

Против његове забране има места жалби Министарству просвете у року од месец дана по пријему забране, које ће донети одлуку саслушавши мишљење Музејског савета. Ако у року од три месеца, од дана када је жалба

стигла у Министарство просвете, Министар не потврди забрану, сматраће се да забрана не постоји.

Ако су у питању споменици чији су сопственици приватна лица, у колико ова забрана наноси сопственику штету, држава ће бити дужна да надокнади стварно претрпљену штету. У случају да се са приватним лицима не постигне споразум у погледу оштете, добро се може експроприсати.

§ 4

Непокретни споменици који су својина државе, општине и установа јавноправног карактера, не могу се ни продати ни залагати без претходног одобрења Министра просвете, које ће се дати по саслушању надлежних органа за чување старина.

Споменици који припадају појединим задужбинама не смеју служити другој сврси осим оној, којој су намењени. Изузетак се може учинити једино у случају повећања прихода задужбине, о чему доноси одлуку Министар просвете на предлог надлежног конзерватора, под условом да се карактер споменика не мења.

§ 5

Послови у сврху рестаурације или поправке могу се извршити без претходног одобрења Министра просвете само онда кад се тиме има да отклони штета која би се иначе тешко накнадила. У овом случају треба претходно обавестити надлежну општу управну власт, која ће преко државног односно локалног конзерватора, проценити хитност посла и о томе известити Министра просвете.

§ 6

Сопственици споменика, било да су ти споменици јавноправног или приватног карактера, дужни су да о своме трошку изврше све оне послове које би одредио надлежни конзерватор преко опште управне власти, да би се тиме споменик очувао од квара и пропасти.

Ако споменици који су приватна својина не дају прихода, трошкови око њихове оправке пашће на терет државе. У ту сврху Министар просвете уносиће сваке године у буџет Министарства просвете потребну суму за оправку и одржавање ових споменика. Оправка ових споменика вршиће се на предлог конзерватора по прописима који важе за оправку државних зграда.

§ 7

Земљични делови на којима се налазе историјски споменици и природњачки објекти потребни за научно ископавање, експроприсаће се трајно ако се споменик жели за сва времена сачувати. У противном случају даће се одго-

варајућа накнада сопственику за време док траје ископавање или истраживање. Сопственик се не може противити споменутим радовима.

§ 8

Ако се сопственик неког споменика не би довољно бринуо за његово одржавање или би се огрешио о прописе овога закона, као и у случају кад то изискује заштита једног споменика, такав споменик се може експроприсати. Тако исто ће се експроприсати и зграда у непосредној близини споменика, ако је то за обезбеђење споменика преко потребно.

Накнада, која ће се код овакве експропријације платити, ако не дође до погодбе, утврдиће се редовним путем, и она ће обухватити само материјалну вредност објекта, а никако вредност историјску, научну, или вредност афекције.

§ 9

Експроприацију добра по овом Закону вршиће Министар просвете на предлог надлежног конзерватора, по прописима Закона о експроприацији, у колико ти прописи нису овим Законом измењени.

§ 10

Непокретни споменици који су у својини приватних лица могу мењати свога сопственика, али кад је један споменик прешао у посед другог лица, и стари и нови сопственик дужни су известити надлежног конзерватора о преносу својине.

§ 11

Све веће групе споменика који су под земљом, водом или у пећинама, те још нису познати, али би се у току ископавања случајно пронашли и претстављали значајне старе локалитете, сматраће се као својина државе, без обзира на то коме припада земљиште. Сопственику тих споменика, ако је приватно лице, Министар просвете даће оштету на предлог надлежног органа за чување старина.

§ 12

Свако лице које нађе један археолошки или историјски објекат, дужно је да то одмах, најдуже за осам дана, пријави надлежној управној власти (општинској, среској или бановинској) и да тамо преда нађену ствар. Дотична власт дужна је дати налазачу реверс, са тачним описом објекта. Нађени објекат има се, са извештајем о приликама под којима се дошло до њега, послати директору најближег државног музеја у дотичној области, који ће одредити да ли се нађена ствар има чувати у музеју или ће се вратити

налазачу. У последњем случају, налазач може слободно располагати нађеним предметом.

У случају да је нађени археолошки или историјски објекат већег обима, те га налазач не би могао пренети, дужан је пријавити случај најближој управној власти, која ће о томе одмах обавестити најближег директора музеја.

§ 13

За старине које музеј задржи за своје збирке, налазач добија накнаду, која ће се одредити од случаја до случаја, али висина њена мора одговарати најмање потпуној материјалној вредности старина.

§ 14

Налазач који би могао знати да се ради о старини, а не пријави старину, губи право на сваку награду и нађени објекат одузеће му се у корист надлежног музеја, а он ће се казнити и новчаном глобом до 30.000 динара. Кажњен ће бити на исти начин и онај ко купи затајену старину или буде помагао да се она пренесе у другу државу. Исто важи и за онога ко купи такав предмет знајући да није пријављен.

§ 15

Археолошке, уметничке, историјске, етнографске и природне старине биле оне јавно-правна или приватно-правна својина, не смеју изаћи изван граница државе без сагласности надлежног органа за чување старина.

Лице које би без дозволе изнело старину у другу државу казниће се новчаном глобом до 30.000 динара и платиће држави оштету у вредности изнесене ствари.

Сва архивалија и регистратурни списи не могу се расходовати без сагласности конзерватора, односно библиотекара, односно државних архивара.

Старине се могу, ако су приватна својина, продавати у границама државе, али продавач има да пријави општој управној власти намеравану продају старина или збирке и да у исто време означи продајну цену. Опште управне власти обавестиће о тој продаји државне музеје, који имају првенствено право куповине.

§ 16

Сопственик старине који би покушао фиктивном продајом, лажним поданима о пореклу, или другим непоштеним средствима, да изнуди високу цену за своје старине, биће кажњен, према прописима Кривичног закона, а тако исто и онај који га буде помагао.

§ 17

Држава може узети у заштиту од уништавања важне природне споменике и значајне природне формације. У ову

врсту долазе карактеристични геолошки слојеви, морфолошке појаве, или крајеви који се у флористичком или фаунистичком погледу одликују реткошћу и техничким особинама.

Који ће предмети уживати ову заштиту, одредиће се Уредбом о музејима и чувењу старина и споменика.

Ако су споменици природњачки предмети, својина приватних особа, има места примени става 4 § 28.

§ 18

Дужност је општих управних власти и општинских власти да у своме подручју воде надзор о извршивању одредаба овога закона, да у случају њихове повреде предузму мере како би се отклонила могућа штета на старинама и природњачким објектима, и да о свему обавесте најближи музеј или конзерватора.

Општинске власти дужне су да својој претпостављеној општој управној власти доставе без одлагања сваки случај откривања или повреде старина у свом подручју.

§ 19

Сва прекорачења одредаба овога закона, у колико казне нису већ одређене у њима, казниће се до 5000 дин. не рачунајући у то накнаду штете.

§ 20

За изрицање казни по овом закону надлежне су опште управне власти.

§ 21

Овлашћује се Министар просвете да по сагласности претседника Министарског савета пропише уредбу о музејима и чувању старина и споменика. Овом уредбом прописаће се унутрашње уређење музеја и целокупна служба у музејима, инвентари, излагање и чување збирака, организација целокупног обезбеђења, проучавање и ископавање споменика, регулисавање приватне иницијативе на раду око изналажења и чување старина, које ће важне и значајне природне формације узети држава у заштиту од уништавања и т. д..

Конзерваторски одељак Кр. Банске упрева у Нишу

Код Просветног одељења Кр. Банске управе у Нишу основан је 1 априла 1932 године Конзерваторски одељак. Потреба за организацијом конзерваторске службе указала се је ради честих пријава археолошких налаза у Моравској бановини. Оснивању одељка претходило је наименовање Бановинске археолошке комисије, која има задатак, да руководи ископавањима која се врше субвенцијом Кр. Банске управе.

Први задатак Конзерваторског одељка био је, да попише сва археолошка и историјска налазишта и локалитете на целој територији Моравске Бановине. Јасно је, да се систематском чувању старина може приступити тек онда, када се тачно знаде, где и под којим околностима се оне налазе. Зато су расписима тражени од управитеља основних школа и од општинских управа извештаји о свим местима на територији дотичних управних општина, на којима су се икада нашле старине или која би по свом називу дала наслутити, да крију остатке прошлости. Подаци, садржани у добивеним извештајима уведени су у једну картотеку, у којој свака општина имаде свој засебни лист.

Резултати тих расписа далеко су премашили свако очекивање. И ако су добивени извештаји састављени од нестручњака, ипак се је на основу њих могло увести у картотеку преко 3000 археолошких налазишта, од којих претежни део до сада није био познат науци. Цела серија грчких, латинских и старословенских натписа дошао је тако до сазнања стручњака и могао бити публициран. Нарочито је био велик број преисторијских налазишта који се је могао регистрирати. Прије су на територији Моравске банов. била позната свега 5 такова локалитета а данас их знамо 76, тако да можемо с правом закључити, да је насељеност у преисторијско доба била врло густа.

Крај тих научних, рад Конзерваторског одељка имао је и практичне резултате. Са многих налазишта доспели су археолошки предмети интервенцијом Кр. Банске управе у Нишки музеј. У неколико махова могло се је спречити намеравано или већ отпочето рушење и уништавање историјских споменика. Наређено је, да се натписи и рељефи, којих је

било много по разним местима, где су били незаштићени, пренесу и склоне у оближњу школу, општинску зграду или црквену порту.

Помоћу учитеља основних школа, који предано сарађују у тој тако важној културној акцији сачувања споменика и докумената наше прошлости, створена је читава организација а знање о значају тог чувања продрло је у широке слојеве народа. Надати се је, да ће се у будуће сачувати и депонирати у нашим музејима многи драгоцени документи прошлости, који би иначе без трага пропали.

Конзерваторски одељак приступио је сада изради археолошке карте и топографије Моравске бановине, како би се наши и страни научници могли лакше известити о необичном археолошком богатству тога краја. Тај рад трајаће по прилици осам година, јер је потребно обићи сва она налазишта која су пријављена, евентуално их и сондирати и оценити њихову старину и значај. За наредну буџетску годину Кр. Банска управа унела је у свој буџет потребне кредите, како би се могло приступити овим радовима.

Надати се је, да ће у скоро време и остале Банске управе основати конзерваторске одељке и тако створити основу за успешно проучавање прошлости и сачување њених необично честих, лепих и важних споменика.
